

10.10.1945 – פעולה ראשונה במסגרת תנועת המרי העברי, שחרור מעפילי מחנה המעצר בעתלית

כוח מהגדוד הראשון של הפלמ"ח, בפיקוד נחום שריג, שיחרר ב-10 באוקטובר 1945 מאתיים מעפילים ממחנה המעצר בעתלית. הפעולה הייתה המבצע היזום הראשון של אירגון ה'הגנה' נגד הגבלת העלייה, לאחר תום מלחמת העולם השנייה. המחנה נבחר כיעד לפעולה משום שהיווה סמל מוחשי לכוונת בריטניה להגביל כניסת יהודים לארץ, בהתאם למדיניות 'הספר-הלבן'.

מתקן הכליאה בעתלית הוקם במהלך מלחמת העולם השנייה ושימש כמחנה הסגר למעפילים, שהצליחו לחדור לארץ בדרך בלתי חוקית. הפעולה לשחרור המעפילים יצאה לפועל על רקע שמועות כי הבריטים מתכוונים להחזיר חלק מהמעפילים הכלואים במחנה עתלית לארצות מוצאם.

החדירה פנימה אל מחנה המעצר בוצעה ביעילות רבה, חילוץ מאתיים המעפילים מהמחנה ארך פחות ממחצית השעה והתנהל ללא כל נפגעים. המעפילים חולקו למספר קבוצות והובלו ברגל לכיוון בית-אורן.

הקבוצה הראשונה התגלתה סמוך לקיבוץ בית אורן על-ידי רכב משטרה בריטי. התפתחו חילופי יריות בין השוטרים הבריטים לקבוצת המעפילים, שהובילו להרג שוטר. הידיעה על הבריחה הופצה במהירות, ורק בעזרת פעולות הסחה והטעייה הצליחה קבוצת המעפילים לחמוק לעבר קיבוץ יגור. הקבוצה השנייה של המעפילים הגיעה בשעות הצהריים לבית-אורן.

הבריטים הקיפו בשוטרים את שני הקיבוצים (יגור ובית אורן) בהם מצאו הבורחים ומחלציהם מחסה. מהירות התגובה של הבריטים הפתיעה את מפקדי הפעולה על מנת למנוע מהבריטים לתפוס את הבורחים ואת מחלציהם, מטה ה'הגנה' הזעיק את תושבי חיפה והישובים הסמוכים לה. קהל רב נאסף סביב שני הקיבוצים, והבריטים החליטו לסגת, כיוון שהבינו שאם יפרצו בכוח פנימה- הדבר יכול לגרום לאבדות כבדות.

